

Малетова О. С.,
*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства
Сумського державного університету*

ДИНАМІКА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАНЬ ЗА ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ (СТ. 368 КК УКРАЇНИ): АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЗА 2014-2024 РОКИ

SENTENCING DYNAMICS FOR ACCEPTING AN OFFER, PROMISE, OR RECEIVING AN IMPROPER BENEFIT BY AN OFFICIAL (ARTICLE 368 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE): AN ANALYSIS OF JUDICIAL PRACTICE FROM 2014 TO 2024

Стаття присвячена комплексному дослідженню динаміки призначення покарань за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою протягом 2014-2024 років. Актуальність дослідження зумовлена інтенсивною правозастосовною діяльністю у сфері протидії корупції та необхідністю наукової оцінки ефективності антикорупційних реформ. Емпіричну основу становить аналіз 66 судових рішень за частиною 1 статті 368 Кримінального кодексу України, що охоплює всі регіони держави та забезпечує репрезентативність висновків щодо еволюції антикорупційного правозастосування.

Методологія дослідження базується на системному підході до аналізу судової практики з використанням статистичних методів та порівняльно-правового аналізу. Формування вибірки здійснювалося з урахуванням географічного та часового розподілу для забезпечення об'єктивності результатів. Десятирічний період дослідження дозволяє простежити еволюцію правозастосування від початкової адаптації до формування усталених підходів.

Встановлено кардинальну трансформацію підходів від помірних штрафних санкцій початкового періоду до значного посилення відповідальності після 2021 року. Виявлено сталість застосування додаткових покарань у вигляді позбавлення права обіймати певні посади з тенденцією до збільшення їх строків, що свідчить про цілеспрямовану політику мінімізації ризиків рецидиву. Констатовано епізодичний характер використання спеціальної конфіскації та еволюцію підходів до врахування пом'якшуючих обставин від індивідуалізованого до формалізованого процесу.

Виявлено значну регіональну асиметрію у правозастосуванні, що проявляється в різній кількості вироків по регіонах та суттєвих відмінностях у середніх розмірах штрафів від 1000 до 3500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Лідерство західних регіонів за кількістю вироків контрастує з мінімальними показниками східних областей, що актуалізує питання єдності судової практики.

Результати засвідчують необхідність подальшого удосконалення механізмів протидії корупції, стандартизації підходів до призначення покарань та забезпечення єдності судової практики на національному рівні. Дослідження окреслює перспективи для подальших наукових розвідок у напрямі порівняльного аналізу судової практики за різними частинами статті 368 Кримінального кодексу України та дослідження ефективності превентивного впливу різних видів покарань

Ключові слова: *судова практика, основні покарання, додаткові покарання, спеціальна конфіскація, регіональна асиметрія, антикорупційні реформи.*

This article presents a comprehensive study of the dynamics of sentencing for accepting offers, promises, or receiving improper benefits by public officials during 2014-2024. The relevance of the research is determined by intensive law enforcement activities in anti-corruption efforts and the necessity for scientific assessment of anti-corruption reform effectiveness. The empirical foundation comprises an analysis of 66 court decisions under Part 1 of Article 368 of the Criminal Code of Ukraine, covering all regions of the state and ensuring representativeness of conclusions regarding the evolution of anti-corruption law enforcement.

The research methodology is based on a systematic approach to judicial practice analysis, employing statistical methods and comparative legal analysis. Sample formation was conducted considering geographical and temporal distri-

bution to ensure objectivity of results. The decade-long research period enables tracing the evolution of law enforcement from initial adaptation to the formation of established approaches.

A cardinal transformation of approaches has been established, from moderate financial sanctions of the initial period to significant toughening of liability after 2021. The consistency of applying additional punishments in the form of deprivation of the right to hold certain positions has been revealed, with a tendency toward increasing their terms, indicating a targeted policy of minimising recidivism risks. The episodic nature of special confiscation usage and the evolution of approaches to considering mitigating circumstances from individualised to formalised processes have been noted.

Significant regional asymmetry in law enforcement has been identified, manifesting in varying numbers of sentences across regions and substantial differences in average fine amounts ranging from 1,000 to 3,500 non-taxable minimum incomes. The leadership of western regions in sentence numbers contrasts sharply with minimal indicators in eastern oblasts, highlighting issues of judicial practice unity.

The results demonstrate the necessity for further improvement of anti-corruption mechanisms, standardisation of sentencing approaches, and ensuring unity of judicial practice at the national level. The research outlines prospects for further scientific investigations toward comparative analysis of judicial practice across different parts of Article 368 of the Criminal Code of Ukraine and studying the effectiveness of preventive impact of various types of punishment.

Key words: *judicial practice, primary punishments, additional punishments, special confiscation, regional asymmetry, anti-corruption reforms.*

Постановка проблеми. Протидія корупції залишається одним із найважливіших викликів для української правової системи. Комплекс антикорупційних заходів включає як превентивні механізми, так і активні інструменти кримінально-правової відповідальності. Серед кримінальних корупційних правопорушень одним з найбільш поширених, відповідно до статистичної інформації про результати роботи спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та інших державних органів, опублікованої Національним агентством з питань запобігання корупції, є прийняття пропозиції, обіцянки або одержання службовою особою неправомірної вигоди, а так само прохання надати таку вигоду для себе чи третьої особи за вчинення чи невчинення такою службовою особою в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища, становить фундаментальну основу антикорупційного законодавства (стаття 368 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [1]. Так, протягом 2024 року було зареєстровано 2 937 випадків вчинення цього кримінального правопорушення [2].

У контексті такої інтенсивної правозастосовної діяльності особливого значення набуває всебічне дослідження судової практики, яке дозволяє виявити реальну ефективність нормативно-правових приписів та визначити напрями їх удосконалення. Як наголошують Р. Гринюк та К. Савченко, судова практика відіграє

ключову роль у розв'язанні правових конфліктів, оскільки ефективне застосування правових норм залежить не лише від професійної компетентності суддів та рівня їх правосвідомості, а й від системного аналізу та узагальнення попередніх рішень. Такий аналіз фактично виконує функцію механізму самокорекції правозастосовної діяльності, сприяючи виправленню помилок, удосконаленню підходів до тлумачення і застосування матеріальних норм та виявленню прогалин або суперечностей у судовій практиці [3, с. 15].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що проблематика призначення покарань за корупційні правопорушення знаходиться у центрі уваги сучасної кримінально-правової доктрини, проте комплексні дослідження динаміки судової практики за статтею 368 КК України залишаються обмеженими. Теоретичні засади вдосконалення процесу вивчення та узагальнення судової практики розглядають Р. Гринюк та К. Савченко, підкреслюючи важливість системного аналізу судових рішень як механізму самокорекції правозастосовної діяльності. Актуальні питання антикорупційної політики в умовах воєнного стану досліджують К. Нестеренко та О. Булгакова, акцентуючи увагу на необхідності адаптації правових механізмів до сучасних викликів. Окремі аспекти застосування різних видів покарань аналізують О. Чебан (щодо способів визначення одиниці виміру штрафу), Ю. Сподарик (стосовно пробаційного нагляду як нового виду основного

покарання) та В. Бурдін (з приводу проблем застосування позбавлення волі), тоді як І. Наумець розглядає класифікацію пом'якшуючих та обтяжуючих обставин. Водночас у наукових джерелах відсутні дослідження, що комплексно аналізують десятирічну динаміку призначення покарань за частиною 1 статті 368 КК України з урахуванням регіональних особливостей та впливу законодавчих змін на судову практику, що обумовлює актуальність та новизну цього дослідження.

Метою статті є комплексний аналіз динаміки призначення покарань за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ч. 1 ст. 368 КК України) на основі дослідження судової практики 2014-2024 років для виявлення тенденцій правозастосування, оцінки ефективності антикорупційних реформ та встановлення регіональних особливостей підходів до боротьби з корупційними правопорушеннями невеликої тяжкості.

Виклад основного матеріалу. У цьому дослідженні для аналізу судової практики за частиною 1 статті 368 КК України було обрано період 2014–2024 років, що зумовлено суттєвими трансформаціями у сфері боротьби з корупцією, які розпочалися після Революції Гідності [4, с. 98]. Саме 2014 рік став переломним моментом в українській правовій системі, коли відбулася зміна політичної парадигми та розпочалася системна антикорупційна реформа. Цей період охоплює створення спеціалізованих антикорупційних органів, прийняття принципово нового законодавства у сфері запобігання корупції та суттєві зміни в санкціях кримінального законодавства. Десятирічний проміжок забезпечує достатній обсяг емпіричних даних для виявлення стійких тенденцій та закономірностей у судовій практиці, дозволяючи простежити еволюцію правозастосування від початкової адаптації до формування установлених підходів.

Емпіричну основу цього дослідження становить аналіз вибірки із 66 судових вироків за частиною 1 статті 368 КК України, винесені місцевими судами України протягом 2014-2024 років (таблиця 1).

Формування такої репрезентативної вибірки забезпечувалося систематичним відбором

судових рішень з урахуванням географічного розподілу, що дозволило охопити практично всі регіони України та виявити територіальні особливості правозастосування. Часовий розподіл вибірки демонструє відносно рівномірну динаміку: від шести справ у 2014 році до шести справ у 2024 році, з піковими показниками у окремі роки, що відображає як зміни в інтенсивності правоохоронної діяльності, так і трансформації в підходах до боротьби з корупційними правопорушеннями. Географічне охоплення дослідження включає двадцять два регіони України, що забезпечує можливість виявлення регіональних особливостей судової практики та оцінки єдності правозастосування на національному рівні.

Практичне значення такого дослідження полягає в необхідності наукової оцінки ефективності проведених антикорупційних реформ та їх впливу на реальну судову практику. Аналіз дозволяє виявити проблемні аспекти правозастосування, регіональні диспропорції у призначенні покарань та недоліки у використанні окремих правових інститутів. Особливої актуальності це набуває в контексті європейської інтеграції України та необхідності адаптації національної правової системи до європейських стандартів боротьби з корупцією.

Відповідно до санкції частини 1 статті 368 Кримінального кодексу України покараннями за вчинення цього діяння є штраф від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробачийний нагляд на строк до трьох років, або позбавлення волі на строк від двох до чотирьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років [1]. При цьому варто відмітити, що до 2024 року замість пробачийного нагляду санкція аналізованої статті включала арешт, що відображено у тексті та ілюстративному матеріалі.

Об'єктивним покаранням за вчинення корупційного кримінального правопорушення, безперечно, є штраф, адже передбачає обмеження матеріального характеру. Як зауважує О. Чебан [5, с. 222] традиційно вважається, що штраф у межах кримінальної відповідальності є найбільш лояльним видом покарання, який має виключно майновий характер, оскільки

Таблиця 1

Перелік вироків за частиною 1 статті 368 КК України, проаналізованих у дослідженні
(2014-2024 роки)

№ з/п	Рік	Ідентифікатор ЄДРСР	URL
1	2014	41842661	https://reyestr.court.gov.ua/Review/41842661
2	2014	42095393	https://reyestr.court.gov.ua/Review/42095393
3	2014	42055809	https://reyestr.court.gov.ua/Review/42055809
4	2014	42219650	https://reyestr.court.gov.ua/Review/42219650
5	2014	41969019	https://reyestr.court.gov.ua/Review/41969019
6	2014	41840168	https://reyestr.court.gov.ua/Review/41840168
7	2015	54827819	https://reyestr.court.gov.ua/Review/54827819
8	2015	54765034	https://reyestr.court.gov.ua/Review/54765034
9	2015	55833464	https://reyestr.court.gov.ua/Review/55833464
10	2015	54588216	https://reyestr.court.gov.ua/Review/54588216
11	2015	54556545	https://reyestr.court.gov.ua/Review/54556545
12	2015	68643491	https://reyestr.court.gov.ua/Review/68643491
13	2016	63582190	https://reyestr.court.gov.ua/Review/63582190
14	2016	63527337	https://reyestr.court.gov.ua/Review/63527337
15	2016	63420764	https://reyestr.court.gov.ua/Review/63420764
16	2016	63381073	https://reyestr.court.gov.ua/Review/63381073
17	2016	63399143	https://reyestr.court.gov.ua/Review/63399143
18	2016	63339230	https://reyestr.court.gov.ua/Review/63339230
19	2017	71222304	https://reyestr.court.gov.ua/Review/71222304
20	2017	71185052	https://reyestr.court.gov.ua/Review/71185052
21	2017	71174556	https://reyestr.court.gov.ua/Review/71174556
22	2017	71440282	https://reyestr.court.gov.ua/Review/71440282
23	2017	70744335	https://reyestr.court.gov.ua/Review/70744335
24	2017	70155835	https://reyestr.court.gov.ua/Review/70155835
25	2018	79020559	https://reyestr.court.gov.ua/Review/79020559
26	2018	78880416	https://reyestr.court.gov.ua/Review/78880416
27	2018	78866040	https://reyestr.court.gov.ua/Review/78866040
28	2018	78812902	https://reyestr.court.gov.ua/Review/78812902
29	2018	78865658	https://reyestr.court.gov.ua/Review/78865658
30	2018	78513380	https://reyestr.court.gov.ua/Review/78513380
31	2019	86663940	https://reyestr.court.gov.ua/Review/86663940
32	2019	86289551	https://reyestr.court.gov.ua/Review/86289551
33	2019	86004548	https://reyestr.court.gov.ua/Review/86004548
34	2019	85782272	https://reyestr.court.gov.ua/Review/85782272
35	2019	86262883	https://reyestr.court.gov.ua/Review/86262883
36	2019	79442380	https://reyestr.court.gov.ua/Review/79442380
37	2020	92031991	https://reyestr.court.gov.ua/Review/92031991
38	2020	93671413	https://reyestr.court.gov.ua/Review/93671413
39	2020	93285596	https://reyestr.court.gov.ua/Review/93285596
40	2020	93621482	https://reyestr.court.gov.ua/Review/93621482
41	2020	92552205	https://reyestr.court.gov.ua/Review/92552205
42	2020	93772249	https://reyestr.court.gov.ua/Review/93772249
43	2021	102374622	https://reyestr.court.gov.ua/Review/102374622
44	2021	100905626	https://reyestr.court.gov.ua/Review/100905626
45	2021	102074803	https://reyestr.court.gov.ua/Review/102074803
46	2021	100681760	https://reyestr.court.gov.ua/Review/100681760
47	2021	101782210	https://reyestr.court.gov.ua/Review/101782210
48	2021	101705284	https://reyestr.court.gov.ua/Review/101705284
49	2022	107897637	https://reyestr.court.gov.ua/Review/107897637
50	2022	107760906	https://reyestr.court.gov.ua/Review/107760906

Продовження таблиці 1

№ з/п	Рік	Ідентифікатор ЄДРСР	URL
51	2022	107667568	https://reyestr.court.gov.ua/Review/107667568
52	2022	107662801	https://reyestr.court.gov.ua/Review/107662801
53	2022	107662786	https://reyestr.court.gov.ua/Review/107662786
54	2022	107226256	https://reyestr.court.gov.ua/Review/107226256
55	2023	116032639	https://reyestr.court.gov.ua/Review/116032639
56	2023	116060117	https://reyestr.court.gov.ua/Review/116060117
57	2023	115974000	https://reyestr.court.gov.ua/Review/115974000
58	2023	115654687	https://reyestr.court.gov.ua/Review/115654687
59	2023	115567515	https://reyestr.court.gov.ua/Review/115567515
60	2023	115330405	https://reyestr.court.gov.ua/Review/115330405
61	2024	123840970	https://reyestr.court.gov.ua/Review/123840970
62	2024	123227186	https://reyestr.court.gov.ua/Review/123227186
63	2024	123143424	https://reyestr.court.gov.ua/Review/123143424
64	2024	123059244	https://reyestr.court.gov.ua/Review/123059244
65	2024	123064486	https://reyestr.court.gov.ua/Review/123064486
66	2024	116881418	https://reyestr.court.gov.ua/Review/116881418

Розроблено автором.

передбачає сплату грошової суми до державного бюджету. Такий захід впливу повинен бути водночас достатньо відчутним для правопорушника, але й посилюючим та обґрунтованим за обставинами справи. Його головна мета полягає не стільки в репресивному покаранні, скільки в запобіганні повторним правопорушенням – як з боку конкретної особи, так і в ширшому суспільному масштабі.

Щодо пробаційного нагляду, то, у зв'язку з тим, що це є новим покаранням, практика його застосування ще не є поширеною. Ю. Сподарик підкреслює, що пробація не зводиться лише до форми покарання – це комплекс заходів, спрямованих на ресоціалізацію засудженого без його ізоляції від суспільства, із головною метою запобігання рецидиву злочинів шляхом формування у правопорушника стійкої правосвідомості. Водночас, важливо враховувати характер і тяжкість вчиненого злочину, адже в ситуаціях, коли йдеться про тяжкі чи особливо тяжкі правопорушення, застосування пробації може бути не виправданим [6, с. 420].

Щодо покарання у виді позбавлення волі, то В. Бурдін [7, с. 80] зауважує, що воно має глибоке історичне коріння, поступаючись за давністю лише штрафу. Первісно його основне призначення полягало у фізичній ізоляції правопорушника, при цьому суспільство мало замислювалось про віддалені соціальні наслід-

ки такого виду покарання як для самого засудженого, так і для суспільства в цілому.

Аналіз судової практики демонструє послідовну трансформацію підходів до призначення основних видів покарань за частиною 1 статті 368 КК України. Початковий період 2014-2016 років характеризувався переважним застосуванням штрафних санкцій з відносно помірними розмірами.

У 2014 році штрафи варіювалися від 600 до 1500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що відображало обережний підхід судової системи до новоствореного антикорупційного законодавства.

Стабілізація практики у 2015-2016 роках, коли розмір штрафів залишався в межах 1000-1500 НМДГ при практично повній відсутності альтернативних видів покарань, свідчила про формування усталених підходів до кваліфікації та покарання корупційних діянь невеликої тяжкості. Цей період можна охарактеризувати як етап адаптації судової системи до нових правових реалій.

Перші ознаки посилення репресивної політики проявилися у 2017 році, коли суди почали частіше застосовувати покарання у вигляді позбавлення волі та арешту. Це свідчило про зростання уваги до проблеми корупції та намагання підвищити превентивний ефект кримінальних санкцій. Однак уже у 2018-2019 роках

Рис. 1. Види основних покарань за ч. 1 ст. 368 КК України

Розробено автором на основі аналізу судових вироків [8].

Рис. 2. Середнє значення штрафів за ч. 1 ст. 368 КК України

Розробено автором на основі аналізу судових вироків [8].

спостерігався відхід від цієї тенденції з поверненням до виключного застосування фінансових санкцій без реальних строків ув'язнення.

Особливо примітним є повернення у 2024 році до практики застосування позбавлення волі як санкції за досліджуване правопорушення. Це вказує на формування нового підходу до боротьби з корупцією, де фінансові санкції доповнюються більш суворими заходами кримінально-правового впливу.

Застосування додаткових покарань у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися службовою діяльністю демонструє сталість судової практики протягом усього

досліджуваного періоду. Цей вид покарання, що варіювався від одного до трьох років, став фактично обов'язковим елементом судових рішень у справах за статтею 368 КК України. Період 2014-2016 років характеризувався широким застосуванням цього додаткового заходу, що відображало прагнення судів мінімізувати ризики повторного скоєння злочину в аналогічній сфері. Починаючи з 2020 року, простежується тенденція до збільшення строків додаткових покарань з частішим призначенням максимальних трирічних строків. Це особливо характерно для справ, що стосувалися службових осіб органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів.

Рис. 3. Середній строк додаткового покарання за ч. 1 ст. 368 КК України

Розробено автором на основі аналізу судових вироків [8].

Аналіз застосування спеціальної конфіскації виявляє її епізодичний характер у судовій практиці за частиною 1 статті 368 КК України. Повна відсутність такої практики у 2014-2015 роках може пояснюватися як недосконалістю законодавчого регулювання, так і браком досвіду правозастосування у цій сфері.

Поступове впровадження спеціальної конфіскації, починаючи з 2016 року, характеризується вкрай низькою інтенсивністю. Стабілізація на рівні одного випадку на рік з 2019 по 2024 рік свідчить про формальний підхід до застосування цього інституту. Загальна кількість у одинадцять випадків за десять років демонструє обмежену ефективність цього заходу у боротьбі з корупцією на рівні невеликих правопорушень.

Така статистика відображає складності у доказуванні наявності предмета конфіскації та усталену судову практику, що не надає переваги цій формі кримінально-правового впливу. Це може вказувати на необхідність удосконалення процедурних аспектів застосування спеціальної конфіскації або на об'єктивну обмеженість її застосування у справах про корупційні діяння невеликої тяжкості.

Аналіз врахування пом'якшуючих та обтяжуючих обставин розкриває еволюцію судових підходів до індивідуалізації покарання. Традиційно найбільш поширеними пом'якшуючими обставинами були щире каяття, визнання вини, активне сприяння слідству та відшкодування завданої шкоди [9, с. 311].

Рис. 4. Кількість випадків застосування спеціальної конфіскації за ч. 1 ст. 368 КК України

Розробено автором на основі аналізу судових вироків [8].

Рис. 5. Кількість випадків врахування пом'якшуючих та обтяжуючих обставин ч. 1 ст. 368 КК України

Розробено автором на основі аналізу судових вироків [8].

Врахування соціально-побутових умов обвинувачених, зокрема наявності малолітніх дітей, стану здоров'я або похилого віку, відображало гуманістичні засади кримінального права та прагнення збалансувати суворість покарання з індивідуальними обставинами особи.

Принципові зміни розпочалися з 2021 року, коли суди стали менше зважати на каяття чи визнання вини. Це свідчить про поступове посилення підходів до боротьби з корупцією та зменшення толерантності до корупційних діянь. Формулювання у пізніх вироків про від-

сутність як пом'якшуючих, так і обтяжуючих обставин вказує на формалізацію підходу та уніфікацію судової практики. Повна відсутність обтяжуючих обставин у всіх проаналізованих вироків може пояснюватися специфікою корупційних діянь невеликої тяжкості, де відсутні кваліфікуючі ознаки, що традиційно розглядаються як обтяжуючі.

Окрім аналізу фактичних даних з вироків, особливий науковий інтерес становить регіональні особливості призначення покарання за частиною 1 статті 368 КК України.

Рис. 6. Кількість судових вироків за ч.1 ст. 368 КК України за регіонами

Розробено автором на основі аналізу судових вироків [8].

Географічний розподіл судових вироків за статтею 368 КК України виявляє значну регіональну асиметрію, що потребує глибокого аналізу.

Лідерство Одеської області із сімома вирокими, високі показники Волинської, Рівненської, Львівської областей та міста Києва свідчать про різну інтенсивність правозастосовної діяльності у різних регіонах. Концентрація вироків у західних регіонах може пояснюватися як об'єктивними факторами (щільність адміністративних посад, специфіка економічної діяльності), так і суб'єктивними чинниками (активність правоохоронних органів, права культура регіону). Відчутно менша кількість вироків у східних регіонах, навіть з урахуванням більшої кількості населення до початку повномасштабної війни, вказує на можливі відмінності у підходах до виявлення та кваліфікації корупційних правопорушень.

Домінування штрафу як основного виду покарання в абсолютній більшості регіонів свідчить про формування відносно уніфікованої правозастосовної практики. Однак виявлені винятки, зокрема в Івано-Франківській області з її схильністю до застосування арешту (що був замінений пробаційним наглядом) та позбавлення волі, демонструють наявність регіональних особливостей у підходах до призначення покарань.

Аналіз середніх розмірів штрафів виявляє суттєві регіональні відмінності. Лідерство Івано-Франківської області з показником понад 3500 НМДГ значно контрастує з помірними показниками столичного регіону та вказує на можливі відмінності у масштабах неправомірної вигоди або у судових підходах до оцінки тяжкості діянь.

Регіони з високими середніми значеннями штрафів (Житомирська, Хмельницька, Чернігівська області) демонструють потенційно

суворішу політику судів, тоді як області з нижчими показниками можуть характеризуватися або меншими масштабами корупційних проявів, або більш поміркованими підходами до призначення покарань.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Проведений аналіз судової практики призначення покарань за частиною 1 статті 368 КК України протягом 2014-2024 років засвідчує еволюцію антикорупційного правозастосування, що характеризується переходом від помірних штрафних санкцій початкового періоду (600-1500 НМДГ у 2014-2016 роках) до значного посилення відповідальності після 2021 року внаслідок законодавчих змін, які збільшили максимальний розмір штрафу до 4000 НМДГ. Встановлено сталість застосування додаткових покарань у вигляді позбавлення права обіймати певні посади з тенденцією до збільшення їх строків, обмежену ефективність спеціальної конфіскації (лише 11 випадків за десять років) та еволюцію підходів до врахування пом'якшуючих обставин від індивідуалізованого підходу до формалізації процесу. Виявлено значну регіональну асиметрію у правозастосуванні, що проявляється як у кількості вироків (від 1 до 8 по регіонах), так і в середніх розмірах штрафів (від 1000 до 3500 НМДГ), що актуалізує питання єдності судової практики на національному рівні та свідчить про необхідність подальшого удосконалення механізмів протидії корупції.

Результати проведеного дослідження окреслюють низку перспективних напрямів для подальших наукових розвідок, серед яких пріоритетного значення набувають порівняльний аналіз судової практики за різними частинами статті 368 КК України, дослідження кореляції між розмірами неправомірної вигоди та призначеними покараннями, а також аналіз ефективності превентивного впливу різних видів покарань через вивчення рівня рецидиву.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України № 2341-III від 05 квіт. 2001 р., ред. станом на 17 лип. 2025 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25-26. ст. 13.
2. Статистична інформація про результати роботи спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та інших державних органів. *Інформаційна система моніторингу реалізації державної антикорупційної політики : вебсайт*. URL : <https://dap.nazk.gov.ua/kpi/2/info/1/> (дата звернення: 23.07.2025)
3. Гринюк Р. Ф., Савченко К. Ю. Доктринальні аспекти вдосконалення процесу вивчення та узагальнення судової практики. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету* : серія: Право. 2019. Т. 1. Вип. 55. С. 15–18.

4. Нестеренко К. О., Булгакова О. В. Антикорупційна політика України в контексті війни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2023. Вип. 77(2). С. 98–101.
5. Чебан О. М. Способи визначення одиниці виміру штрафу як кримінального покарання: вітчизняний та міжнародний досвід. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 221–224.
6. Сподарик Ю.В. Пробаційний нагляд як новий вид основного покарання: переваги та недоліки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 10. С. 418–420.
7. Бурдін В. М. Позбавлення волі на певний строк і довічне позбавлення волі: актуальні проблеми застосування. *Соціально-правові студії*. 2020. Випуск 2 (8). С. 80–88
8. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 23.07.2025)
9. Наумець І. Класифікація обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання в кримінальному праві. *Юридичний вісник*. 2022. № 5. С. 311–318.

Дата першого надходження рукопису до видання: 24.07.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 25.08.2025

Дата публікації: 26.09.2025